

Proclamatie onafhankelijkheidsdatum Republiek Indonesië

Inzake de formele onafhankelijkheidsdatum van de Republiek Indonesië is het van belang om de van toepassing zijnde rechtsregels in het internationale recht in dat tijdsgewricht te kennen.

Daartoe heeft steller zich onder andere verdiept in het boek "Internationaal recht in vogelvlucht" van professor Mr. Dr. P.H. Kooijmans. Deze discussie is van het grootste belang omdat daar andere belangrijke internationaal- en oorlogsrechtelijke rechtelijke consequenties zoals beantwoording van de vraag of er sprake was van een conflict tussen twee soevereine staten en de daarmee samenhangende notie of er sprake geweest kan zijn van oorlogsmisdaden in de zin van het humanitaire oorlogsrecht.

In het hoofdstuk 3, van bovengemeld boek, **Staten** wordt de vraag gesteld wat maakt een staat tot een staat?

Die vraag wordt beantwoord door drie belangrijke vereisten op te sommen nl. in de eerste plaats moet het gaan om een territorium. De precieze begrenzing is daarbij kennelijk niet van belang. Op de tweede plaats moet het gaan om een bevolking die op dat territorium woonachtig is. En op de derde plaats moet er sprake zijn van een regering die effectief en daadwerkelijk gezag uitoefent. Tijdelijke verstoring van de effectiviteit door interne onrust, burgeroorlog of militaire vijandelijke bezetting, doet het staatskarakter niet verloren gaan.

Als aan die drie genoemde voorwaarden wordt voldaan is er sprake van een staat en heeft het de bevoegdheid betrekkingen met andere staten aan te gaan. Maar dat hangt in belangrijke mate af in hoeverre andere staten die betrekkingen ook inderdaad aan willen knopen. En dat hangt weer samen met de bereidheid van andere staten om de staat als staat te erkennen. Dan komen we terecht in het niet – toch al weinig heldere - leerstuk van de erkenning van staten. Er bestaan twee theorieën de constitutieve leer en de declaratoire leer. De laatste wordt als de meest gehanteerde beschouwd. Die komt er in feite op neer dat dat erkenning van een staat niets anders is dan de bereidheid met die staat betrekkingen aan te gaan m.a.w. het accepteren van de bestaande omstandigheden. Deze theorie lijkt het beste te sporen met de geldende praktijk dat staten erkenning in de eerste plaats als politiek instrument hanteren. Dat betekent overigens niet dat het feit van de erkenning juridisch irrelevant is. Zo wordt erkenning geacht terugwerkende kracht te hebben. M.a.w. heeft de erkenning plaats gevonden, dan wordt de erkende staat geacht staat te zijn vanaf het moment van vorming. Welke de definitie is van vorming wordt in het boek van Kooijmans niet toegelicht. Daarnaast kan erkenning niet meer ongedaan worden gemaakt.

Maar het gezamenlijk lid zijn van een internationale organisatie houdt geen erkenning in.

Er zijn overigens tal van voorbeelden waar deze regels niet in acht zijn genomen en staten, weliswaar zonder erkenning, in de praktijk toch min of meer als staat werden beschouwd.

Daarnaast speelt het thema van de erkenning van regeringen. Dat is hoofdzakelijk een politiek vraagstuk maar het is juridisch niet volstrekt irrelevant. Het vroegtijdig erkennen van opstandelingen als de wettige regering van het betrokken land (d.w.z. nog voor zij het effectief gezag hebben overgenomen) geldt in het internationale recht als een volkenrechtelijk onrechtmatige daad. Dat geldt overigens ook bij een voortijdige erkenning als staat van een gebied dat een afscheidingsbeweging wenst los te maken uit het oorspronkelijke staatsverband.

Als we deze wetenschap op de situatie in Nederlands-Indië dan is er veel aanleiding en ook aanknopingspunten voor discussie. Zeker met de brief van Kok/ Van Mierlo uit 1995 in het achterhoofd.

In hoofdstuk 4, van datzelfde boek, **Jurisdictie** staat met zoveel woorden dat de staat een territoriaal bepaalde gezagseenheid is die de bevoegdheid heeft om regels te stellen, door te voeren en af te dwingen. Dat wordt ook wel de jurisdictie genoemd van de staat die een attribuut is van de soevereiniteit.

Die kan door het Internationale recht worden beperkt maar daar was in Nederlands-Indië geen sprake van. Daar werd op basis van overeenkomsten door de internationale gemeenschap (lees: de geallieerden en nog meer precies SEAC) naast de al bestaande jurisdictie nu juist extra jurisdictie, in de vorm van de berechting van Japanse oorlogsmisdadigers, geattribueerd aan de Staat der Nederlanden (lees : Nederlands Indie). Deze berechting heeft tot 27-12-1949 plaats gevonden. Met andere woorden: in de ogen van de internationale gemeenschap berustte de soevereiniteit in Nederlands-Indië tot 27-12-1949 bij de Staat der Nederlanden.

Conclusie: 27-12-1949 moet vanuit juridische optiek beschouwd worden als de datum van de formele overdracht van de soevereiniteit. Alle andere perspectieven op dat vraagstuk zijn wellicht interessant vanuit het oogpunt van het creëren van historische mythes, diplomatieke belangen, politiek- en of wetenschappelijke optiek, maar uiteindelijk irrelevant.